

Заступник голови Комітету Ксенія Ляпіна, відкриваючи захід, зазначила, що на конференції планується представити міжнародний досвід у сфері впровадження системи ринкового нагляду та обговорити проблеми й перспективи впровадження системи ринкового нагляду в Україні.

К.Ляпіна наголосила також, що сьогодні триває підготовка законопроекту про ринковий нагляд в Україні й "цей процес проходить нелегко". За її словами, "Україна декілька разів намагалася розпочати процес реформування системи відповідності і контролю за якістю та безпечністю продуктів і продукції". Україна - єдина країна на пострадянському просторі, яка зберігла радянську систему контролю і "дискусії щодо її реформування точаться бурхливі, тому досвід зарубіжних колег завжди нам цікавий".

Ринковий нагляд - це система державного контролю за нехарчовою продукцією, з метою перевірки відповідності продукції, що розміщена на ринку, вимогам законодавства. При цьому перевіряються не споживчі характеристики продукції, а її безпечність.

На засіданні зазначалося, що система технічного регулювання в Україні ґрунтується на принципах централізованої планової економіки і значним чином дублює ту, яка існувала в Радянському Союзі. Стандарти є обов'язковими, а не добровільними, і вимагають від підприємств, щоб їхня продукція відповідала швидше вимогам якості, аніж безпеки споживачів. Сьогодні в Україні державний контроль за нехарчовою продукцією здійснюється не лише після її розміщення на ринку, але й на етапі розробки (проектування) та виробництва. При цьому здебільшого контролюється відповідність формальним вимогам застарілих стандартів та інших нормативних документів, які не впливають на безпеку продукції для споживачів. На відміну від України ринковий нагляд у країнах ЄС ставить за мету перевірку дотримання саме вимог щодо безпеки.

Учасники заходу зазначали, що система контролю щодо відповідності українських промислових підприємств чинному законодавству є надмірно обтяжливою та неефективною. За даними дослідження IPC "Інвестиційний клімат в Україні: яким його бачить бізнес, 2009", Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики у 2008 році перевірив 16% підприємств. "Можливо, на перший погляд ця цифра є невисокою і цілком прийнятною, однак згадане відомство є лише одним із 7 різних служб, які здійснюють подібну діяльність з інспектування бізнесу", - наголошували виступаючі. Сукупний вплив контролю на бізнес, вважають промовці, є суттєвим та призводить до його дезорієнтації, в той час як підприємці могли б зосереджувати свої ресурси на покращенні ефективності та конкурентоздатності. Такі перевірки значним чином змінюють фокус виробника через змушену затримку випуску продукції чи виходу на ринки. Це в свою чергу збільшує витрати і, у кінцевому результаті, відображається на цінах продукції.

Серед основних проблем з регулюванням промислової продукції в Україні було названо: нечіткість визначення сфер відповідальності державних органів, звідси дублювання функцій; застарілість норм законодавства та вимог нормативних документів, їх невідповідність міжнародним та європейським вимогам; обов'язковість застосування стандартів вітчизняними виробниками; надмірне втручання в діяльність виробника; відсутність ризик-орієнтованого підходу до здійснення контролю і нагляду та інші.

Запровадивши систему ринкового нагляду, подібно до тієї, що існує в Європейських країнах, наголошували виступаючі, Україна отримає декілька переваг, зокрема, - усунення недоліків діючої системи державного контролю, що сьогодні більшою мірою характеризується тотальним контролем підприємств, але при цьому не гарантує безпеку споживачів. Йшлося й про забезпечення чіткої та прозорої процедури контролю та значного вивільнення коштів як суб'єктами господарювання так і державними органами, завдяки: фокусуванню контролюючих дій на продукції з найвищим ризиком для суспільства та навколишнього середовища, коли перевіряється лише продукція з найвищим ступенем загрози здоров'ю та життю споживача та навколишнього середовища; усуненню дублювання контролю збоку державних органів, коли один і той самий продукт перевіряється декількома державними органами; скороченню кількості перевірок.

На міжнародній конференції акцентувалася увага й на законопроекті "Про ринковий нагляд і контроль продукції" (реєстр. №6694), який ухвалено у першому читанні 05.10.2010 року та готується до другого читання.. У проекті пропонується встановити правові та організаційні засади здійснення ринкового нагляду та контролю продукції як

діяльності відповідних державних органів для забезпечення випуску на ринок безпечної продукції, яка має замінити державний нагляд за додержанням стандартів, норм і правил.

Він базується на Регламенті ЄС 765/2008 з урахуванням вимог Директиви ЄС 2001/95/ЄС, Рішення 768/2008 та низки Директив Нового підходу. Законопроект №6694, що запроваджує ринковий нагляд та виключає контроль на "доринковій" стадії виробництва, не поширюється на ті види продукції, щодо яких існують інші спеціальні системи контролю (у тому числі до ринкового) - харчову продукцію, ліки тощо та передбачає визначення Кабінетом Міністрів України органів, що здійснюватимуть ринковий нагляд, із закріпленням за ними видів продукції, за нагляд яких вони відповідають. Проектом також встановлюються чіткі правила і процедури проведення перевірок продукції у розповсюджувачів на ринку (а у випадку виявлення на ринку невідповідної продукції - у її виробників) та містить перелік обмежувальних (корегувальних) заходів, що можуть вживатися у разі невідповідності продукції вимогам законодавства.

Парламентом прийнято також за основу законопроект "Про недопущення обігу в Україні небезпечної продукції" (реєстр. № №7094), який базується на Директиві ЄС 2001/95/ЄС і встановлює правило, що за відсутності встановлених законодавством вимог щодо продукції, єдиною вимогою до неї є її безпечність. Він також містить перелік критеріїв для оцінювання безпечності продукції (продукція вважатиметься небезпечною лише у разі, коли орган ринкового нагляду це доведе). В законопроекті виписано положення про перелік обмежувальних (корегувальних) заходів, що можуть вживатися у разі, якщо продукція становить ризик або є небезпечною. Проектом пропонується запровадити функціонування системи оперативного сповіщення про продукцію, що становить серйозний ризик, подібної до європейської системи ГСАРЕХ.

Джерело: Інформаційний портал ВР України